ਡਾ. ਨਲਪਾਰਦੀ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਰੈਡੀ

ਬਨਾਮ

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2019 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1934)

21 ਜਨਵਰੀ, 2020

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ

ਧਾਰਾ 216-ਅਤਿਰਿਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ-ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਖੇਤਰ-ਧਾਰਿਤਃ 216 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਅਦਾਲਤ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਜੋੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝ੍ਹਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ - ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860:

ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420-ਮੁਕੱਦਮਾ ਯੂ/ਐਸ. ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਤੇ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4-ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਤਹਿਤ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ-ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ-ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲੋੜ੍ਹੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। 406 ਅਤੇ 420-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਜੋੜ੍ਹਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ "ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੂਤ, ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹਨ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ

ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਜੋੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਜੋੜ੍ਹ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 216 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 217 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 15 ਅਤੇ 20] [1125- ਐੱਫ; 1128- ਜੀ; 1129- ਏ-ਸੀ]

2.1. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ 1 (ਐਲਡਬਲਯੂ 1) ਪੀਡਬਲਯੂ 5 (ਐਲਡਬਲਯੂ 12) ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 6 (ਐਲਡਬਲਯੂ 13) ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਤੋਂ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਲਈ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 5 (ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਜੀਜਾ) ਤੋਂ ਰਕਮ ਉਧਾਰ ਲਈ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 5 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ। (ਪੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਦਾ ਦੋਸਤ)ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਬਾਰੇ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੋ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਟੈਸਟ ਸਹੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 23][1131-ਏ-ਸੀ]

2.2. ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ|

ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਜੋੜ਼ਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 24] [1131-ਡੀ-ਈ]

ਪੀ ਕਾਰਤਿਕਲਕਸ਼ਮੀ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ (2017) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 347; ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਨਹਾ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2016) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 105; ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਬਨਾਮ ਕਰੀਮੁੱਲਾ ਓਸਾਨ ਖਾਨ (2014) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 538: [2014] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 588; ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੈਨੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ) (2013) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 256: [2013] 7 SCR 340-'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ. ਓਂਕਾਰ ਨਾਥ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (2008) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 561: [2007] 13 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 716; ਹਿਰਦਿਆ ਰੰਜਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2000) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 168: [2000] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 859; ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (2010) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 368: [2010] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 669-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2007] 13 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 716 ਪੈਰਾ 9 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (f)

[2000] 2 ਪੈਰਾ 9 (ਐੱਫ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 859

(2016) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 105 ਪੈਰਾ 10 (ਬੀ) ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2010] 11 ਪੈਰਾ 10 (ਬੀ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਐਸਸੀਆਰ 669

(2017) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 347 ਪੈਰਾ 16

[2014] 3 ਐੱਸਸੀਆਰ 588 ਪੈਰਾ 18

[2013] 7 ਐੱਸਸੀਆਰ 340 ਪੈਰਾ 19

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਜੂਰੀਸਟੀਸ਼ਨਃ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1934 ਤੋਂ 2019 ਤੱਕ|

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 06.03.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕੇਸ ਨੰ. 2017 ਦੇ 2712|

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੀਤਾ ਸ਼ੇਨੋਏ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਸ਼ਮੀ ਨੰਦਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਜਨਾ ਥਾਮਸ, ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਿਕਾਸ ਗੁਪਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਏ. ਟੀ. ਐੱਮ. ਰੰਗਾ ਰਾਮਾਨੁਜਮ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਐੱਮ. ਏ. ਚਿੰਨਾਸਾਮੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੀ. ਰੁਬਾਵਤੀ, ਵੀ. ਸੈਂਥਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਪੀ. ਰਾਜਾ ਰਾਮ, ਟੀ. ਮੀਕੰਦਨ, ਕੇ. ਏਥਿਰਾਜ, ਮਹਿਫੂਜ਼ ਅਹਿਸਾਨ ਨਾਜ਼ਕੀ, ਗੌਤਮ ਪੋਲੰਕੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿੰਦਿਤਾ ਮਿੱਤਰਾ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

1. ਇਹ ਅਪੀਲ 6 ਮਾਰਚ 2019 ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜੂਨੀਅਰ ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਸੱਤੇਨਾਪੱਲੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੌਥੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 1 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ 18602 ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

2. 10 ਮਾਰਚ 2011 ਨੂੰ, ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਹਨ, ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ 3 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨਾਲ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ 2003 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਾਲ 2006 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਲਿਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਸਤਰਿਧਾਨਾ ਜਾਇਦਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

3. 30 ਜੂਨ 2012 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਐਕਟ 19614 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਨਾਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਾਧੂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ 19735 ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 2017 ਦੇ 1 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵਿਜ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 2712 ਲਈ ਨੈਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ।

[2] "ਆਈਪੀਸੀ"

[3] "ਐਫਆਈਆਰ"

[4] "ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ"

[5] "ਸੀਆਰਪੀਸੀ"

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਵਜੋਂ, 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਫ 30 ਜੂਨ 2012 ਦੀ ਮੂਲ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਅਤੇ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਸ 13 ਫਰਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

4. 13 ਫਰਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ 12 ਅਪਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 21 ਫਰਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ 30 ਜੂਨ 2012 ਦੀ ਮੂਲ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ 12 ਅਪਰੈਲ 2013 ਦੀ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜੋ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਬੰਡਲ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

5. 1 ਜੂਨ, 2017 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 6 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

6. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ 11 ਅਕਤੂਬਰ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

7. 6 ਮਾਰਚ 2019 ਨੂੰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ 7 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 2017 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ

[6] 2017 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 661

[7] 2017 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 2712

216 ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤੱਤ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਹਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

8. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 6 ਮਾਰਚ 2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ।

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਨੀਤਾ ਸ਼ੇਨੋਏ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

(ਏ) ਧਾਰਾ 216 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ;

(ਬੀ) ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ 10 ਮਾਰਚ 2011 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 5,00,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਸਿਰਫ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਅਤੇ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ;

(ਏ) ਚੌਥਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀ ਦੋਵੇਂ ਡਾਕਟਰ ਹਨ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ;

(ਸ) ਪੀਡਬਲਯੂ 6, ਜੋ ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸਤ ਰਹੇ ਹਨ;

(ਹ) ਪੀਡਬਲਯੂ 5, ਜੋ ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਜੀਜਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਉਸ ਮਿਤੀ, ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 5 ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਉਧਾਰ ਲਏ ਸਨ; ਅਤੇ

(ਐੱਫ) ਸੈਕਸ਼ਨ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਓਂਕਾਰ ਨਾਥ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ 8) ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਲਚ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇਰਾਦੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। (ਹਿਰਦਿਆ ਰੰਜਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ)

10. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਏ. ਟੀ. ਐਮ. ਰੰਗਾ ਰਾਮਾਨੁਜਮ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:

(ਓ) ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਧੀਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਹੁਕਮ 2013 ਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਵਧੀਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਡਕੇਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ;

(ਅ) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਨਹਾ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ)। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਵਾਧੂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ 30 ਜੂਨ 2012 ਦੀ ਮੂਲ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੇ;

8. (2008) 2 ਐਸਸੀਸੀ 561

9. (2000) 4 ਐਸਸੀਸੀ 168

10. (2016) 6 ਐਸਸੀਸੀ 105

(ਏ) ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ, ਸੱਚਾਈ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੇ (ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ 11)।

11. ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

12. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਵਾਧੂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜੂਨੀਅਰ ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਸੱਤੇਨਾਪੱਲੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। 16 ਅਗਸਤ 2013 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

"... ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਪ ਰਾਹੀਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 4 ਡੀ.ਪੀ. 28.09.2012 ਨੂੰ ਏ.1 ਤੋਂ ਏ.3 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਕਟ. ਪਰੂਸਡ ਦਿ ਐਡਲ. ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਚਾਰਜ ਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਲੱਬਧ ਸਮੱਗਰੀ। ਐਪ ਸਿੱਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਏ. 1 ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਵੀ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫਿੱਟ ਕੇਸ ਹੈ। 16.09.2013 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13 ਫਰਵਰੀ 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

"... ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ, ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪੂਰਵ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪੂਰਵ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ।

11. (2010) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 368

406, 420 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਵੀ 16.08.2013 ਨੂੰ। ਪਰ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਬੰਡਲ ਵਜੋਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਫ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ 3,4. ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। 13.02.2017 ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਹਾਇਕ. ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406,420 ਜੋੜ਼ਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੂਨੀਅਰ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਨੇ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵੇਲੇ, ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਨਾਲ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ 13 ਫਰਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਣਵਾਈ ਜੱਜ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

14. ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈਃ

"216. ਅਦਾਲਤ ਚਾਰਜ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। (1) ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲ ਜਾਂ ਜੋੜ਼ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਅਜਿਹੀ ਹਰ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਜੋੜ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(3) ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਵਾਧਾ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਵਾਧਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਜੋੜ਼ਿਆ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ ਸੀ।

(4) ਜੇ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਜੋੜ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ.

(5) ਜੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਜੋੜੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਸ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸੇ ਤੱਥ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ' ਤੇ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਜੋੜਿਆ ਚਾਰਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

15. ਧਾਰਾ 216 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਅਧਿਆਇ XVII ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 216 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਜੋੜ" ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਚਾਰਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 216 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੋੜ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ "ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ" ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਵਾਧਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਿਕ ਦੋਸ਼ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਜਾਂ ਬਦਲਣਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 217 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

16. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੀ ਕਾਰਤਿਕਲਕਸ਼ਮੀ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ 12 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 417 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 216 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਸਟਿਸ ਐੱਫ. ਐੱਮ. ਇਬਰਾਹਿਮ ਕਲੀਫੁੱਲਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ:

12. (2017) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 347

"6. ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕੁਝ ਸੰਕਟਕਾਲੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਉਪਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

17. ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਨਹਾ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 13 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਿੱਥੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਏ ਅਤੇ 323 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸੱਸ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਤਹਿਤ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ, ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਵਜੋਂ) ਨੇ ਕਿਹਾ:

"18. ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲ ਜਾਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜ੍ਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ

13. (2016) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 105

ਡਾ. ਨਲਪਾਰਦੀ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.]

ਇੱਕ ਚਾਰਜ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਕੋਲ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 216 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

19. ਜੋ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ... "

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

18. ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਬਨਾਮ ਕਰੀਮੁੱਲਾ ਓਸਾਨ ਖਾਨ 14 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ., ਵਿਸਫੋਟਕ ਐਕਟ 1884 ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ 1987 ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਜੋੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਜਸਟਿਸ ਕੇ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"17. ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਸਬੂਤ, ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋੜ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹੈ। "ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ" ਅਤੇ "ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ" ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

18. ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਤੋਂ (5) ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਉਸ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

14 (2014) 11 ਐਸਸੀਸੀ 538

ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਸ਼ੋਧਨ, ਜੋੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਵਾਧਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

19. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੈਨੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ) 15 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਜਸਟਿਸ ਟੀ. ਐੱਸ. ਠਾਕੁਰ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ) ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ: "11. ਉਪਰੋਕਤ ਦਾ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬੇਰੋਕ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਜੋੜ੍ਹ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਾ 216 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਤੋਂ (5) ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 217 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ ਜੋੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਜੋੜ੍ਹ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 216 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਜੋੜ੍ਹ ਜਾਂ ਬਦਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਜੋੜ੍ਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

20. ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 216 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ "ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਜੋੜ੍ਹਨ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

15. (2013) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 256

ਡਾ. ਨਲਪਾਰਦੀ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.]

ਸਬੂਤ, ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣਾ। ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਵਾਧਾ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਜੋੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਜੋੜ੍ਹ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 216 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝ੍ਹਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

21. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਓਂਕਾਰ ਨਾਥ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ 16 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤੱਤ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"11. ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ੍ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੱਥਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਲਏ ਜਾਣ' ਤੇ, ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਸਮੱਗਰੀ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਏਗਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

16. (2008) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 561

22. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈਃ " ਐਲ.ਡਬਲਿਊ 1 ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਜਵਾਈ, ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ (ਯੂਕੇ) ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਯੂਕੇ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ Rs.5 ਲੱਖ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਯੂਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਈ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਐਲਡਬਲਯੂ 13, ਜੋ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਵੀ ਐਲਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏ 1 ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਰੁਪਏ 5 ਲੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏ 1 ਨੇ ਐਲ ਡਬਲਯੂ 1 ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਰੁਪਏ 5 ਲੱਖ ਮਿਲੇ। ਐਲ.ਡਬਲਿਊ14, ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਐਲ.ਡਬਲਿਊ 13 ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏ 1 ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਗਿਆ ਅਤੇ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ, ਐਲਡਬਲਯੂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। 13 ਅਤੇ 14, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਐਲਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ 'ਤੇ ਏ 1 ਨੂੰ ਰੁਪਏ 5 ਲੱਖ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਏ 1 ਨੇ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ, ਨੂੰ ਐਲਡਬਲਯੂ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 13 ਅਤੇ 14 | ਜਦੋਂ ਰਕਮ ਏ 1 ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਸੌਂਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏ 1 ਦਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸ ਰਕਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਐਲਡਬਲਯੂ 1 ਤੋਂ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੀ LW.1 ਦੇ ਸੁਧਰੇ ਹੋਏ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਡਾ. ਨਲਪਾਰਦੀ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.]

23. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਟੈਸਟ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੌਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 (ਐਲਡਬਲਯੂ 1) ਪੀਡਬਲਯੂ 5 (ਐਲਡਬਲਯੂ 12) ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 6 (ਐਲਡਬਲਯੂ 13) ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਤੋਂ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਲਈ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 5 (ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਜੀਜਾ) ਤੋਂ ਰਕਮ ਉਧਾਰ ਲਈ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 5 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ। (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ 1 ਦਾ ਦੋਸਤ)। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਬਾਰੇ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੋ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

24. ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

25. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜੂਨੀਅਰ ਸਿਵਲ ਜੱਜ, ਸੱਤੇਨਾਪੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

26. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler